

Key words: *identity, personal identity, social identity, adaptation, life changes situation.*

Левченко Вікторія Володимирівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Київ, Україна). E-mail: vika_levchenko69@mail.ru

Levchenko Viktoriya Vladimirovna – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor at the Department of Philosophy and Adult Education of Central Institute of Postgraduate Education (Kyiv, Ukraine). E-mail: vika_levchenko69@mail.ru

УДК 378: 371 (045)

КРИТЕРІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОГО ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ТА ЇЇ СКЛАДОВИХ ЧАСТИН

О. П. Лучанинова

Теоретично обгрунтовано критерії виховної системи вищого технічного навчального закладу та їх показники, взаємозв'язок критеріїв складових частин виховної системи – виховного простору, викладачів, студентів, адміністрації, студентського самоврядування.

Ключові слова: *критерії виховної системи, показники, вихованість студентів, виховний простір.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Головною метою сучасної вищої школи відповідно до Закону про вищу освіту визнано створення умов для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України; виховання особистості, здатної навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства. Це зумовлює необхідність посилення виховного аспекту всіх навчально-виховних закладів, оскільки Європейська освіта має чітку гуманістичну спрямованість [10].

Потреби суспільства визначаються рівнем розвитку продуктивних сил і характером виробничих відносин. Тому ціль виховання зрештою

завжди відповідає способу виробництва, визначається ним і змінюється разом з продуктивними силами та виробничими відносинами. Особливо це стосується вищих технічних навчальних закладів, які потребують оновлення виховної системи, організації навчального процесу на засадах навчального виховання, посилення виховного впливу як основи удосконалення підготовки здобувачів вищої освіти, спрямованого на розвиток особистісних і професійних характеристик кожного студента, розкриття талантів, здібностей, формування духовно-культурної особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення проблеми і на які спирається автор. Важливими для нашого дослідження виховної системи вищого технічного навчального закладу є праці Бім-Бада (виховання як формування мислення), Бюлер Ш. (потреба особистості в самореалізації), Дюркгейм Е. (ідея гармонійного розвитку людини), Фрома Е. (особистість і сучасна культура); погляди на створення психолого-педагогічних систем знаходимо у працях К.Д.Ушинського, П.Ф.Каптерева С.І. Гессена, М.І. Пирогова (концепція виховання «істинної людини») [1; 8].

Вивченням сучасної вищої школи, виховної системи та системи виховної роботи, різних аспектів виховання студентів ВНЗ опікуються Абдулов Р.М. (організація позааудиторної роботи зі студентами), Аза Л.А. (формування духовної культури студентів), Бех І. Д. (виховання особистості), Белова Л.О. (виховна система ВНЗ), Бойко А.М. (оновлення парадигми виховання), Бондаревська Є.В. (сучасні підходи і концепції виховання), Лозова В.І. (теоретичні основи виховання), Карпенчук С.Г. (самовиховання особистості студента), Ничкало Н.Г. (психолого-педагогічний аспект), Новікова Л.І. (виховна система як феномен педагогічної діяльності, моделювання виховних систем), Осипова Т.Ю. (виховна робота зі студентами), Пономарьова Г.Ф. (виховна система вищого педагогічного навчального закладу, системні підходи до організації виховної роботи у ВНЗ), Сорока Г.І. (сучасні виховні системи та технології), Сухомлинська О.В. (формування цінностей студентів), Троцько Г.В. (професійно-педагогічна підготовка студентів до виховної роботи в школі), Соловей С.І. (виховна робота у вищому навчальному закладі), Шевченко Г.П. (духовно-культурні цінності виховання); дослідження з питань вибору критеріїв і показників ефективності виховного процесу і діяльності викладача (Б. Бітінас [2; 7], О. Бодальов, І. Зязюн; педагогічна діагностика формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді (Вербець В.В.[3]); моніторинг якості виховної системи школи

(Золотухіна І.В.[5]), критерії і показники ефективності функціонування виховної системи вищого навчального закладу (Макарова О.Ю. [6]).

Постановка не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Єдність процесу виховання і навчання спостерігається з давніх часів. Окремим питанням є масив ідеології виховної системи в СРСР. Але сьогодні має актуальність питання функціонування виховної системи у технічних вишах, особливо для спеціальностей гірничої, металургійної, машинобудівної галузі, розроблення інваріантних моделей змісту виховання в навчальних закладах з урахуванням сучасних соціокультурних ситуацій, цінностей виховання та навчання; розроблення критеріїв оцінювання якості та результативності виховної діяльності вищих технічних навчальних закладів.

Мета статті: обґрунтувати критерії ефективного функціонування оновленої виховної системи вищого технічного навчального закладу, а також критерії складових цієї системи та їх показники.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Виховна система вищого технічного навчального закладу – це передусім школа культурного самовизначення й реалізації особистості, де повинні створюватися сприятливі умови для оволодіння кожним студентом базовою культурою, серцевину якої становлять духовні цінності українського народу і світової цивілізації.

Підготовка інженера, формування особистості спеціаліста вимагає, перш за все, гуманітаризації вищої освіти. Бо небезпека професіоналізації, прив'язаної до потреб промисловості, криється у зневажливому ставленні до загальної освіти, у слабкому задоволенні особистих духовних і культурних потреб, що призводить до знищення загального рівня освіченості і культури спеціалістів, їхньої недостатньої соціальної зрілості [9, с. 85].

Це вимагає підвищення професійної відповідальності кафедральних колективів за виконання своїх функціональних обов'язків, пошуки таких форм і засобів педагогічного впливу, які б сприяли формуванню й задоволенню пізнавальної потреби, розвивали й реалізовували творчий потенціал студента технічного ВНЗ; цілеспрямованого формування культурних запитів студентів, доручення їх до досягнень світової і вітчизняної культури як спеціальних структур, які об'єднують у своїй діяльності функції культурної просвіти, художнього виховання й пізнавального дозвілля [9, с. 85].

Майбутні інженери як представники технічної спеціальності мають бути не тільки конкурентоспроможними на ринку праці. До них висуваються на порядок вищі вимоги. Тому й виховна функція куратора інша, бо на нього покладається гуманітарна складова виховання, яка має в технічних вишах не меншу вагу. Через патріотичне й духовно-культурне життя буде відбуватися вплив на розвиток особистості, особистісних якостей студента як здобувача вищої освіти. Через наукову діяльність, навчаюче виховання – професійні якості.

Кримський С., роздумуючи про духовність як найвищий щабель в ієрархії цінностей, наголошує, що «це не відокремлена сфера життєдіяльності людини, не щось «автономне», а те, як людина ставиться до всіх сфер власного життя, з чим вона приходить до цінностей різних рангів у ієрархії. Духовність «розлита» по всій системі, виявляє себе в усіх сферах як стратегічний орієнтир. Без духовності не мислимо собі справжньої моральності, справжнього патріотизму, дійсної демократії, родинності, сили характеру тощо» [6, с. 14].

Ідеал моральної людини М. Пирогов бачив у християнській релігії. «Людина – це вінець творіння за божественним зразком, тому вона має прагнути до святості, добра, любові» [8, с. 14]. М. Пирогов виділив два види виховання – загальнолюдське й спеціальне. Спеціальне повинне виступати після загальнолюдського, тому М. Пирогов різко виступає проти ранньої професійної виучки: «Дайте розвинутися внутрішній людині! Дайте їй час, і у вас будуть і моряки, і солдати, і юристи» [8, с. 37]. М. Пирогов завжди підкреслював, що першорядне завдання виховання – навчити бути людиною. Бути людиною – це значить навчитися з раннього дитинства підкоряти матеріальну сторону життя моральній і духовній. Погляди М. Пирогова на освіту й виховання є теоретичним підґрунтям визначення й характеристики критеріїв функціонування виховної системи ВТНЗ.

Критерії функціонування виховної системи ВТНЗ тісно пов'язані з педагогічними умовами ефективного функціонування цієї системи.

У наших попередніх розвідках ми теоретично обґрунтовуємо педагогічні умови ефективного функціонування цієї системи, а саме:

- створення духовно-культурного середовища навчального закладу (навчальне середовище, що будується на принципах кооперації навчальної і виховної діяльності як рівноправної взаємодії студентів з викладачами, що об'єднуються для вирішення виховного завдання і спільними зусиллями досягають взаємної згоди). У контексті нашого

дослідження ми орієнтувалися на наступні принципи: орієнтація на співробітництво; розвиток особистісного потенціалу; єдність теорії виховання та практики; принцип активності, що спонукає особистість студента до активної позиції у житті;

- розвиток виховної компетентності викладачів (процес поглибленого ознайомлення викладачів з науковими основами різноманітних інноваційних виховних технологій, розвиток спеціальних практичних навичок та вмій використовувати виховні технології, формування духовно-моральних якостей, необхідних для роботи в духовно-культурному середовищі навчального закладу);

- розвиток культурно-пізнавальної активності студентів, високий рівень якої впливає, на нашу думку, на формування інтересу до навчання, озброює їх прийомами пізнавально-активної діяльності з мобілізації та накопичення знань для вирішення духовно-культурних проблем, розвиває ініціативу студентів у творчому пізнанні світу і себе в ньому. Важлива роль відводиться студентському самоврядуванню;

- прийняття всіма суб'єктами сукупності цілей створення виховної системи; організація діяльності суб'єктів системи, спрямованої на реалізацію поставленої мети;

- формування духовно-культурних цінностей та патріотизму через процеси виховної діяльності та спілкування, які посилять переживання студентами внутрішніх суперечностей між наявним і необхідним рівнем духовно-культурного розвитку, моральну активність студентів, їх навчально-пізнавальну діяльність, моральне самовдосконалення; виховання через мистецтво в індивідуальному Інтернет-просторі студента.

Розробка науково обґрунтованих критеріїв і показників оцінки ефективності функціонування виховної системи дозволяє, з одного боку, визначити її реальний рівень, а з іншого боку, визначити конкретні напрямки, шляхи, умови розвитку виховної системи. З їх допомогою також представляється можливість оцінити результативність всього виховного процесу, особистий внесок у досягнення цілей виховання і особистісного розвитку кожного студента. Кожна умова вимагає своїх критеріїв та показників до них, бо пов'язана з роботою підсистем та складових частин виховної системи закладу.

Наприклад, Макарова О.Ю. наголошує, що кожен критерій включає в себе групу показників, які якісно і кількісно характеризують його. Критерій стабільніший, хоча і відображає розвиток суті. Показники динамічніші. На певному етапі розвитку сутності предмета

(наприклад, перехід від сутності першого порядку до сутності другого порядку) використовуються одні показники, але на черговому етапі її розвитку деякі або більшість з них можуть бути неприйнятні, так як виявлена критерій зазнав зміни властивостей, ознак [6].

Як бачимо, при обґрунтуванні системи критеріїв і показників ефективності виховної системи вищу доцільно виходити з обліку наступних положень: сутність виховної системи, її якісна специфіка, притаманні їй системні, інтеграційні якості; системні, інтегративні якості, властиві виховній системі, її специфіка; склад, кількісна та якісна характеристика окремих частин; структура, тобто внутрішня організація, взаємозв'язок компонентів, їх поєднання і взаємодія; активність, життєдіяльність, а також функції її окремих частин; механізми, що забезпечують її цілісність, взаємодія, досконалість і розвиток; здійснення зв'язку з зовнішнім середовищем.

Таким чином, вибір і обґрунтування критеріїв і показників ефективності виховної системи ВНЗ є важливою науковою задачею, рішення якої в певній мірі дозволить як підвищувати функціональність виховної системи, так і динамічно розвивати її.

Критеріями результативності виховної моделі можуть бути: міра стабільності і чіткості роботи всіх ланок системи виховної роботи в закладі; масовість участі студентів у різних виховних заходах; якість участі, результативність учасників проєктів, конкурсів, змагань, фестивалів; ініціатива студентів, їх самостійний пошук нових форм позааудиторної роботи; вимоги до якості проведення культурно-масових заходів; прагнення студентів реалізувати себе у професійній діяльності; відсутність правопорушень серед студентів; вплив закладу на характер молодіжної політики у місті.

Критерії якості виховної системи складаються з таких показників, як:

- ступінь наближеності системи до поставлених цілей, реалізація педагогічної концепції, ідей і принципів, що лежать в основі виховної системи;

- загальний психологічний клімат у закладі, стиль відносин суб'єктів системи, внутрішній комфорт студента, його соціальна захищеність, рівень вихованості студентів.

Основне призначення критеріїв ефективності роботи ВНЗ – визначення головних напрямків підвищення майстерності викладачів-кураторів на основі комплексного аналізу та оцінки результатів педагогічної діяльності.

Критерії служать для вирішення внутрішніх завдань керівництва закладом, для самоаналізу і самооцінки роботи, орієнтиром для планування навчально-виховного процесу. Перелік основних критеріїв зводиться до наступного: критерій відносин, критерій факту, критерій колективу, критерій змісту, критерій часу, критерій «відкритості закладу, критерій системності виховної роботи.

Враховуючи багаторівневність виховної системи, наявність її складових і підсистем нижчого рівня, варто наголосити на декількох групах критеріїв.

Якщо ми говоримо про інститут кураторства, то це: компетентність викладачів-кураторів (показники-уміння: визначати головну мету і цілі виховання, функціонування виховної системи; планування виховної роботи зі студентами, координація, аналіз виховних заходів); потреба у постійному методичному вдосконаленні (показники: прагнення та уміння поєднувати традиційні та інноваційні форми виховної роботи; усвідомлення необхідності впровадження передового педагогічного досвіду у вихованні; активна участь у роботі інституту кураторів); педагогічна майстерність (прагнення до оновлення змісту виховної роботи, уміння розробляти авторські виховні проекти та технології)

Для характеристики виховання студентів у вищому навчальному закладі застосовуються «м'які» критерії, що допомагають кураторам одержати загальне уявлення про хід і результати виховного процесу.

У психолого-педагогічній літературі є чимало методик і програм діагностики вихованості, які спираються на різні критерії. За спрямованістю, способом і місцем застосування критерії вихованості умовно поділяють на дві групи: пов'язані з проявом результатів, виховання у зовнішній формі – судженнях, оцінках, вчинках, діях особистості (провідні якості особистості, ставлення особистості, віддалений результат виховання, суспільна спрямованість, поведінка у проблемній ситуації та ін.); пов'язані з явищами, прихованими від очей куратора, – мотивами, переконаннями, планами, орієнтаціями.

Показниками вихованості виступають такі інтегральні прояви особистості, як система цінностей, здатність включатися у різні види діяльності, проявляти в ній цілеспрямованість, осмисленість, самостійність, творчу активність, відповідальність.

Кожний з визначених критеріїв тісно пов'язаний із суб'єктивною позицією особистості, її цілеспрямованою активністю. Тому визначені компоненти взаємодіють, утворюють цілісність.

У визначенні показників і ознак вихованості студента вихідними є: з одного боку – інтегральні прояви особистості, їх структура, з іншого – їх динаміка: «зона найближчого розвитку».

Оскільки суб'єктом діяльності студент стає в міру того, як розвиваються мотиви, цілі, здатність свідомо й самостійно будувати та творчо реалізувати програму дій, здійснювати самоконтроль, самооцінку, корекцію діяльності, суттєвою ознакою його вихованості є ступінь співвідношення регуляції та саморегуляції. Саме це співвідношення показує, які мотиви є домінуючими, як конкретизуються суб'єктивні цілі, як поєднуються знання, уміння, переконання, дії [4]. «Ключем» для практичного визначення ступеня сформованості цих компонентів є диференційовані описи – ознаки різних рівнів вихованості.

Вихованість особистості характеризується не сукупністю окремих якостей, а їх певною ієрархією, змодельованою відносно вектора «мотив-ціль»: мотиви діяльності «цементують» загальну спрямованість особистості на об'єктивну мету діяльності; осмислена мета виконує роль орієнтира в побудові програми дій; програма визначає модель діяльності, її етапи, засоби й способи вирішення тих чи інших завдань; ефективне виконання діяльності передбачає самоконтроль, самооцінку, корекцію, визначення цілі вищого рівня тощо.

Рівні вихованості. Інтегральне оцінювання позиції особистості дозволяє виділити чотири рівні вихованості студентів (Б.П. Бітінас) [2;7].

Активна позиція. Вона характеризується позитивними оцінками всіх інтегральних проявів, їх взаємозв'язками, саморегуляцією.

Отже, до цієї групи належать студенти, які сприймають ідеали суспільства, будують свою поведінку відповідно до норм, визначених суспільством; намагаються самостійно, творчо реалізувати ці ідеали й норми у відповідній діяльності, поведінці.

Пасивна позитивна позиція. Спрямованість змісту інтегральних проявів, сталість поведінки та діяльності також оцінюється позитивно. Проте активність вихованця не можна визнати достатньою.

У зв'язку з цим нижчим є рівень їх самоорганізації й самоконтролю. Тому до цієї групи належать студенти, які постійно дотримуються норм суспільної поведінки, добросовісно виконують завдання педагогів, включаються у суспільно цінну діяльність, але спонукають їх до цього мотиви одного плану діяльності (частіше результативного). Однобічність мотивації недостатньо активізує сам процес діяльності, обмежує можливості прояву ініціативи, творчості.

Завданням куратора академічної групи є актуалізація позиції цих студентів у системі колективних відносин, розвиток мотивів процесуального й результативного плану діяльності в єдності.

Нестійка позиція. Спрямованість змісту інтегральних проявів студентів позитивна, проте сталість поведінки оцінюється негативно. Ознаки активності, самоорганізації, саморегуляції відсутні.

Це означає, що у студентів цієї групи соціальні ідеї не набули статусу особистісних спонукальних сил поведінки та діяльності. Тому поведінка ситуативна, залежить від випадкових обставин. Правильна поведінка, діяльність студентів можуть спонукатися соціально малоцінними мотивами, завдяки чому вони легко потрапляють під негативні впливи.

Негативна позиція. Вона характеризується негативною спрямованістю змісту позиції особистості; при цьому активність, самоорганізованість, саморегуляція лише ускладнюють негативну оцінку рівня вихованості. Порушення суспільних норм поведінки для студентів цієї групи є нормою. Мотиви їх поведінки й діяльності асоціальні. Студенти цієї групи є об'єктом перевиховання. Це передбачає руйнування їх актуальної позиції [7].

Важливими для дослідження є життєва (громадянська) позиція особистості студента (ставлення до держави, суспільства, людей, праці, до себе), його світоглядні, пізнавальні та естетичні можливості різних форм виховної роботи; можливості для самоствердження завдяки необхідності проявів у ході виховних заходів інтелектуальних, вольових і емоційних якостей; особистий авторитет педагогів; високий методичний і змістовний рівень проведення заходів; чітка організація, наочність, естетична привабливість і доступність ідей, поглядів; використання методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності, вміла об'єктивна, принципова, справедлива оціночна практика педагогів, стимулювання прагнення студентів до вирішення виховних завдань у ході самовиховання; єдність вимогливості, повага і довіра до них.

Упродовж останнього десятиліття передова педагогічна практика розробляє експериментальні справи й ситуації – обмежені часом види діяльності студентів, які дозволяють побачити прояви особистості, одержати інформацію, яка потрібна педагогу. Виділяють такі види справ: перевіряючі, виховуючі, контролюючі, закріплюючі. Експериментальні справи й ситуації можуть створюватися як для всього колективу, так і для окремої особистості. В обох випадках вони

результативні лише тоді, коли в їх основі лежать завдання, вирішення яких викликає значний інтерес у студентів.

Критеріями вихованості виступають такі інтегральні прояви особистості, як система цінностей (смислів), здатність включитися у відповідний вид діяльності, проявити цілеспрямованість, осмисленість, самостійність, творчу активність, відповідальність.

Гуріненко Н.О., Кожевнікова Т.Є., досліджуючи виховання студентів у процесі вивчення природничих дисциплін, слушно пропонують метод компетентних оцінок рівня вихованості. Суть його полягає в тому, що оцінку вихованості студентів дають компетентні особи (викладачі, куратори, адміністрація ВНЗ). На основі цієї оцінки куратор робить відповідні висновки. Близьким до методу компетентних оцінок є рейтинг – метод діагностики, коли до аналізу складних явищ виховання залучаються різні викладачі.

На основі одержаних даних поглиблюються знання куратора академічної групи про студентів, що допомагає краще їх вивчити й осмислити суть своєї педагогічної діяльності.

Окремим випадком рейтингу є метод самооцінки. Оцінка людиною власних якостей особистості відіграє суттєву роль у її розвитку. Усвідомлення студентом зв'язків між власними вчинками й якостями особистості сприяє осмисленню цих якостей як причини здійснених вчинків.

Аналіз вихованості проводиться і за допомогою методу незалежних характеристик, коли окремо один від одного куратор, актив групи, сам студент, його батьки, однокласники характеризують рівень вихованості за певною програмою. Більш оперативно цю інформацію можна одержати та проаналізувати за допомогою педагогічного консилиуму [4].

Вище названі педагоги використовують для оцінки проявів вихованості й інші практичні методи діагностики: прямі питання типу «Що таке милосердя?», «Для чого людям моральність?». Відповіді на них допомагають куратору академічної групи та самому студенту краще розібратись у різних якостях особистості, осмислити їх. Для визначення ставлень студентів до тих чи інших фактів, вчинків, дій, подій, використовуються спеціальні питання в усній чи письмовій формі: «Яких людей ти вважаєш порядними?». Вони можуть бути відкритими, що вимагають вільної аргументованої відповіді, або закритими, що передбачають вибір однієї з альтернативних відповідей.

Для діагностики оцінних суджень широко практикуються твори на задану тему: «Толерантність – як я її розумію», «Яким би я хотів бути».

Цінність творів у тому, що вони виражають внутрішню позицію студентів, їх сумніви, роздуми, прагнення.

Діагностичне значення також має позиція «промовчування», яка характеризує намагання частини студентів залишатись у тіні, ухилитися від прямих відповідей на поставлені запитання, зайняти нейтральну позицію [4].

Одержані відомості розширюють і поглиблюють знання кураторів про студентів, показують можливі причини, які сприяють закріпленню та розвитку позитивних проявів особистості чи, навпаки, живлять негативні прояви.

Важливо розпізнавати й аналізувати в єдності ступінь сформованості всього комплексу інтегральних проявів особистості, його спрямованість, структуру компонентів, співвідношення зовнішньої регуляції та саморегуляції.

Підсистема «Адміністративне управління виховною системою» передбачає підготовку педагогічного колективу до проведення моніторингу виховної системи; взаємодію всіх суб'єктів педагогічного процесу в ході виховної діяльності; забезпечення учасників виховного процесу науково-методичним інструментарієм. Критерії: психолого-педагогічна готовність викладачів до виховної діяльності в умовах оновленої виховної системи (позитивні мотиви, професійна спрямованість); компетентність суб'єктів виховного процесу ВТНЗ (спеціальні знання і вміння, особистісні якості); якість виховних заходів (їх дієвість), а також інтегрований критерій якості, який складають: упорядкованість виховної системи ВТНЗ, єдність професорсько-викладацького складу, якість виховної діяльності, позитивний виховний простір навчального закладу, задоволення студентів виховними заходами та їхнє особистісне зростання, вихованість студентів. Цей критерій є інструментом для системного аналізу стану та ефективності виховної системи ВТНЗ, забезпечує відповідність оцінки результатів функціонування оновленої виховної системи ВТНЗ, дозволяє об'єктивно і конкретно оцінювати ефективність оновленої виховної системи ВТНЗ.

Визначені критерії визначали за трирівневою градацією: високий, середній, низький рівні. Інтегрований критерій додатково оцінювали за рейтинговим показником, який визначався за 12-бальною шкалою.

Отже, пропонуємо 3 групи критеріїв:

- для оцінки структури, компонентів, основних функцій і зв'язків між підсистемами нижчого рівня всередині виховної системи: системно-структурний, діяльнісний, організаційний;

- для оцінки рівня вихованості суб'єктів виховної системи: світоглядно-культурно-пізнавальний, мотиваційно-ціннісний, особистісний;

- для оцінки ступеню впливу на суб'єктів виховної системи: мотиваційно-ціннісний, особистісно-орієнтований, особистісно-діяльнісний.

Висновки. Узагальнення даних вивчення особистості студента, вияв рівнів вихованості окремого студента і колективу упорядковує діяльність куратора, допомагає зіставити результати роботи й цілі виховання; конкретизувати завдання з урахуванням результатів діагностування; відібрати зміст, форми та методи роботи, які змінюють позицію особистості в системі взаємин, забезпечують збагачення позитивного досвіду діяльності, ставлень і поведінки.

Виховання у вищій повинно мати ясну і чітку мету. Цією метою є студент як людина і особистість. Займаючись вихованням, ми піклуємося про людину, про внутрішню людину, перш за все. Це поняття вміщує все, що визначає вчинки, поведінку, все життя і діяльність людини, тобто його образ думок і почуттів, внутрішні якості, ціннісні орієнтири і установки, критерії, його світосприйняття, світовідчуття, світогляд, – все, що укладено в поняттях дух, душа, серце, свідомість.

Перспективи подальших досліджень. На подальше наше дослідження чекають критерії та показники готовності викладачів-кураторів вищого технічного навчального закладу до виховної діяльності, оновлення положення про інститут кураторства тощо, а також опис експериментального дослідження педагогічних умов ефективного функціонування виховної системи відповідно до визначених методик та критеріїв.

Література

1. Бим-Бад Б.М. Воспитание человека обществом и общества человеком // Педагогика. 1996. – №5. – С.3-9.
2. Битинас Б.П., Катаева Л.И. Педагогическая диагностика: Сущность, функции, перспективы // Педагогика. – 1993. – № 2.
3. Вербець В.В. Педагогічна діагностика формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді [Текст] / В. В. Вербець; Рівненський держ. гуманітарний ун-т. – Рівне: РДГУ, 2005. – 383 с. – Бібліогр.: с. 306-354. – ISBN 966-7631-87-7
4. Виховання в процесі навчання природничих дисциплін. Навчально-методичний посібник для студентів та вчителів / Укладачі Гуріненко Н.О., Кожевнікова Т.Є. – Полтава, 2012. – 120 с.

5. Золотухина И.В. Мониторинг качества воспитательной системы школы: Учебно-методическое пособие / Золотухина И.В. – Йошкар-Ола, 2002. – 56 с.
6. Макарова О.Ю. Критерии и показатели оценки эффективности функционирования воспитательной системы вуза // Фундаментальные исследования. – 2013. – №1-2. – С.348-351.
7. Методика Б.П. Битинаса «Диагностика ценностных отношений школьника» (Голубев Н.К., Битинас Б.П. Введение в диагностику воспитания. - М., 1989 с. – С. 100-117)
8. Пирогов Н. И. Избранные педагогические сочинения. - М.: Педагогика, 1985.
9. Подготовка и становление инженера и гражданина. Авторы: Шестопалов Г.Г., Лагута Л.Н., Левковский К.М. и др.– Днепрпетровск: НМетАУ, 1996. – 136 с.
10. Указ Президента України Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. м. Київ, 25 червня 2013 року № 344/2013
11. <http://readbookz.com/book/172/5527.html>

КРИТЕРИИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ТЕХНИЧЕСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ И ЕЕ СОСТАВЛЯЮЩИХ

О.П. Лучанинова

Теоретически обоснованы критерии воспитательной системы высшего технического учебного заведения и их показатели, взаимосвязь составляющих воспитательной системы – воспитательного пространства, преподавателей, административных, студенческого самоуправления.

Ключевые слова: критерии, воспитательная система, показатели системы, воспитанность студентов, воспитательное пространство

PERFORMANCE CRITERIA OF EDUCATIONAL SYSTEM OF HIGHER TECHNICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND ITS COMPONENTS

O.P. Luchaninova

The author of the article theoretically justifies the performance criteria of educational system of higher technical education institution and its indices, relationship of educational system components - educational space, teachers, administration, student self-government.

Key words: performance criteria, educational system, system indices, education of students, educational space.

Лучанинова О.П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інженерної педагогіки, заступник декана гуманітарного факультету з виховної роботи, заступник голови Ради з виховної роботи, голова секції з організації виховної роботи та дозвілля студентів Національної металургійної академії України (м. Дніпро, Україна). E-mail: luchaninova.olga@mail.ru

Luchaninova A.P. - Ph.D., Assistant Professor of Engineering Education, Dean of the Faculty of Humanities of Educational work, Deputy Head of the Educational Work, Head of the Section of Educational Work and Leisure of Students of National Metallurgical Academy of Ukraine (G Dnepr, Ukraine) E-mail: luchaninova.olga@mail.ru

УДК 3781 – 811.111

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ДО СВІТОВИХ СТАНДАРТИВ

Т. В. Модестова

В статті розглянуто питання адаптації іншомовної освіти дорослих до світових стандартів. З'ясовано, що відповідні стандарти відображені в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти та національній програмі з вивчення англійської мови. Їх дотримання вимагається наявною нормативно-законодавчою базою. Визначено, що специфіка імплементації зазначених стандартів зумовлюється такими особливостями навчання дорослих іноземної мови: короткий термін навчання, різний вхідний рівень володіння іноземною мовою серед студентів однієї групи, значний обсяг самостійної роботи та наявність попереднього досвіду вивчення іноземної мови. Визначено, що врахування зазначеної специфіки та використання доцільних методів, засобів та форм навчання, націлених на дотримання європейських критеріїв надання освітніх послуг, дозволяє підвищити рівень впевненості щодо здатності використовувати іноземну мову та мотивувати студентів на подальше більш тривале навчання.

Ключові слова: адаптація, іншомовна освіта, дорослі, світові стандарти, Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, Національна програма з вивчення англійської мови, термін навчання, рівень володіння іноземною мовою, самостійна робота, досвід вивчення іноземної мови, мотивація, інформаційно-комунікаційні технології.